

Numărul 41.

Oradea-mare 8/21 octombrie 1900

Anul XXXVI

Apare duminica. Abonamentul pe an 16 cor., pe  $\frac{1}{2}$  de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei

## Mii de forme 'mbrac...

(Heine.)

*Mii de forme 'mbrac, de-apururi  
Stându-ți în apropiere,  
Dar suferitor, căci pururi  
Tu-mă pricinuești durere.*

*Vara, când prin grădinută,  
Calcă un fluture pe cale —  
Nu m'auzi atunci, draguță,  
Suspînând încet de jale?*

*Când cu alba ta mînuță  
Spulberă gingașe petale —  
Nu m'auzi atunci, draguță,  
Suspînând încet de jale?*

*Cînd un ghimpe reu nu cruță  
Sângele mînuței tale —  
Nu m'auzi atunci, draguță,  
Suspînând încet de jale?*

*N'auzi jalnicele-mi plîngerî  
Chiar în vocea ta iubită?  
Noaptea 'n visul tei de inger  
Geme inima-mă zdrobită.*

St. O. IOSIF.

## Momente triste.

Închinare memoriilor părintelui meu.

Sînt aci, la patul tei. — Te vîd, te aud, îți simt  
Mînilor reci, cari cu convulsione strîng pe ale  
mele. — Îți petrec cu respirație oprită privirile, cari  
cu atîta iubire me mîsoară, — îți vîd ușurința su-  
fletului, vîdîndu-te încungîurat de toți căți îți sînt  
dragî și scumpi. — Și me silesc să nu strig, să  
nu plîng, — să nu-ți amăresc clipile din urmă. —  
Arăt față senină, te întreb de boală, și tu — cel  
mai bun și nobil — îmi vorbești, te silești să-mi  
spui, să me întrebî de toți căți i-am lăsat acasă. —  
Îmi mai netedești odată fruntea, cu atingerea mîn-  
găitoarelor tale mîni, apoi te îneacă horăiturile  
tragicului sfîrșit.

\*

Te-ai stîns, cum stînge un vîntuleț lumina.

Și nici acum nu strig, nu fac nimic ce să te  
conturbe. Respect credința, că omul dacă espiază,  
aude tot ce se petrece în giur, un timp oare-care.

Te respect deci pînă te dai totalei nesimțiri și  
nesciinții.

Îți închid ochii, îți sărut mînilor și forțînd din  
resputeri suprimarea erumperii durerii, — me retrag.

Tu nu simți, tu nu știi cum tremur, cum cea  
din urmă sfortare e pe aci să me părăsească. — Nu  
las să le știi, vreați să ai liniște deplină. — De  
acuma liniștea-i a ta.

\*

Încet me apropii de catafalca. Cu fața mulțu-  
mită, cu fruntea senină zaci în eternul așternut —  
în coseiug. Și cum luminile vibrează și tremură flă-  
cara lor, te înconjoară o aureolă de lumină și tu stai  
rece și nesimțitor. — Tu nu me mai vezi, nu me  
mai simți, nu me mai întrebî de nimic.

Acum, — acum erupe durere, lasă curs liber

lacrimelor, țipetelor. — Golește-te inimă de multa durere ce o-ai înecat, jeluește-te, plânge-te. — El nu mai simte, nu-l amărești. — Vezi-l cum stă de mulțumit pe catafalc, încungiuurat de odraslele sufletului său blând și nobil ...

Îngenunchiată staă lângă tine, privindu-te cu lăcomie, să-mi imprimi pe vecie chipul tău scump și drag. — Sunt ultimele clipe, când te mai pot vedea.

Lacrimile îmi curg șiroaie, durerea me înneacă, dar nu-mi acoper ochii, nu vreau să te perd din privirea-mi nesațioasă ...

Odaia cu funebra decorație, — gălbuie flacări de lumină, — năduf de mirosul florilor ce te împresoară, — plânsetele, văierile și oftările nemărginitei dureri a mamei, — fum de tămâie, — „tânguitoare cântări“ funerare, — mângăierile prietinelor, — toate, toate nu me mai împoartă, sunt preocupată numai de tine. — De tine, de durerea mea, de golul ce va rămânea în urmă-ți.

Și durerea asta nu-mi dă repaus, îmi sdrobește sufletul, me aiureșce, — ved un haos, — o negură ... și când me reculeg, tu nu mai ești în fața mea, te-au închis niște mâni fără milă pentru totdeauna, în „încăperea“ strimțului sieriū ...

Și iarăș mi se pune o negură deasă înaintea ochilor, — și mult me mir, că nu s'a cutropit pământul sub mine, sub povoaara atâtei dureri ce am îndurat ...

Lacrimelor curgeți, — curgeți șiroaie ! ...

Mulțimea de oameni, preoții, corul funebru cu sieriul și cununile, podoabele aceste trecătoare, se prefac în fața mea într'o vâlmășală fără căpătēiū, — m'am dat pradă acum durerii, care m'a doborât.

În fine bulgării de pământ, cari nemiloși lovesc cu un timpit rēsunet sieriul, me trezesc din aiurarea simțirilor, privesc în giur, revin la realitate, cu toată a ei asprime și cruđime, — și ...

doboară acum durere, nimiceșce chiar, — curgeți lacrimi, curgeți fără încetare, nu mai aveți pentru ce ve oprī ! ...

Aprilie 1900

MARGARETA MOLDOVAN.

## Cugetări.

Omul fără religie este ca un vas pe apă fără busolă.

Cochetăria nu e în totdeauna o cursă, ea este une-orī un scut.

Femeia de societate cu greū rămâne femeia bărbatului ei.

Teme-te de omul care pare a se îndoi de fericea ta casnică.

Bunul gust provine mai mult din judecată decât din spirit.

## Psycheea.

Amândoi preparaū cursurile celui din urmă an la liceu să dea examenele claselor superioare, preparată fiind de dēnsul în particular, care i purtase un interes frățesc, contribuind astfel la succesul ei strălucit.

De atunci ea prinsese a-l reprezenta în minte ea pe un inger binefăcător el ei, căruia i se cuvine stimă și recunoștință eternă.

Aū mai avut ei ocașiune în diferite rēnduri să tremure de atâtea emoțiuni provocate de examenele anterioare. De câte orī nu-și numērase bătăile inimii, încurajându-se unul pe altul.

Acuma legătura lor sufletească eră așă de solidă, încât li se părea lucru straniu să nu se vadă o zi.

Kama, așă se numia el, venise și de astă dată la dēnsa stând în aceeaș curte cu chirie, plătind părinților ei 50 lei lunar pentru un salon și un antret.

În camera, unde făceaū fectură, doar fata de casă își mai făcea aparițiunea, când urmă să servească dulceață sau cafea.

— Alaltă-eri, îmi promiseseși ceva — dle Kama ; nu șciū dacā nu obiceiuești să-ți uīți promisiunile, îl întrebā Antigona.

— A, da, de ... Psycheea vreī să zici. O, Doamne, eatāta timp de când i-am perdut de urmă !

El pronunțase acest nume cu atāta venerație, încât Antigonei i se părū că, contemplând un punct în depărtare, stā gata să se închine.

— Ai ghicit, despre Psycheea am vrut să-ți amintesc ; și n'ai putut-o uita încă oare ?

El făcū o mișcare ca și cum ar fi lāsāt să se înțeleagā în rest dojana ce ar fi vrut să i-o adreseze în cuvinte, pe care ea o ceti în ochii lui și în tăcerea-i prelungită.

— Și ce vērste aveati pe atunci, dle Kama ?

— Eū 18 ani împliniți, Psycheea 16 neîmpliniți. Da e atāta timp de când i-am perdut de urmă, repetā el suspinând, apoi urmă mai departe :

„Împregiurările cunoștinței: locul, timpul, tremurarea sufletelor noastre, bāntuite la început de nesiguranța indoelei, apoi felul de a ne cădea în drag unul altuia, sūnt atâtea dulci motive spre a putea formā un gingaș capitol al istoriei cu Psycheea ; dar la ce să înșir niște fapte moarte, uitate în adâncimea celulelor creerului !

„E destul să-ți amintesc, că frumusețea, curăția și naivitatea sufletului ei mī-aū remas neșterse din memorie.

„Când ved o rosă albă, abia imbobocita, culoarea și frageđimea ei mī-amintesc de dēnsa, pe când în dulcele ei parfum simt boarea sufletului ei.

„Aceasta e impresia ce mī-a lāsāt-o fința Psycheei. Atāt cât am avut-o lângă mine — de aș fi putut să surprind măcar vre-un mic defect, care să-mi suprimē ilusia dintēi ; dar nu, din depărtarea vremei imi resare din ce în ce mai strălucitoare, mai dragă.“

Antigona îl ascultā cu luare aminte și-ar fi dorit să nu se întrerupā, urmărind, pe de o parte, ținta ei de a-i explorā sufletul, pe de alta, de a se convinge — dacā va putea fi în stare să-l lecuiască, să-l facā să se avēnte cu dor și dragoste din nou la viață.

O durezza înimă că nu isbutise până aici, prin felul ei de a fi: serioasă, cuminte și plină de atenție pentru tot ce manifestă el prin gest sau vorbă, — că nu isbutise zic, să înlocuiască în sufletul lui pe Psycheea, de aceea se rugă:

— Pentru o ființă atât de scumpă dtale ca Psycheea, cred că merită, dle Kama, a fi desmormintate toate faptele din adâncimea celulelor creierului, precum ai zis. Nimic nu va fi de prisos pentru a învăța la rându-mi istorioara aceasta; cred că-mi ghicești dorința și sper să contribuți pentru satisfacerea ei.

— Oh, după ce ne-am cunoscut, reluă el, printr'o împregiurare unică în felul ei, pe care la timp voiți avea grije să ți-o povestesc, Psycheea plină de emoțiune a putut ceti rîndurile aceste scrise cu multă măiestrie pe două fețe ale unei scrisori în dreapta căreia, un porumbel sburând purtă în cioc un plic. Eră prima mea scrisoare de amor, Antigona; de aceea te rog să nu riști după ce vei lua cunoștință de cuprinsul ei.

„N'am distrus încă originalul ei.

Kama scoase din portmoneu o foaie galbenă sdrențuită la îndoituri și ceti:

Psychee!

— Voești tu să remâi idealul născut în leagănul visurilor mele, ca lira mea să te 'nalțe pururi în slave?

Ar trebui să te 'nchiști de voce în singurătatea casei tale părintești de la țeară, cu împrejmuiri pitorești, pe cari aș ocoli-o cu zidurile iubirei, înalte, strajnice și eterne, ferindu-te astfel de priviri pătimașe și seducătoare; iar cheile porții să le păstrez eu la sin, aici lângă inimă ...

Și nimeni altul fără voia mea să nu poată pătrunde până la tine să te vadă ori să-l vești: nici maică-ta, nici rudele, nici prietenele tale, aceste mai cu seamă, ar corupe lesne ființa ta curată, sufletul tei mladios, simțirea ta virgină, îndrumându-te pe căi nouă, necunoscute ție, cari te-ar duce de sigur la peire ...

Căci nu va întârzi mult și obrajiorii tei vor începe a pâlî, chipul tei fraged va vesteji, oh, cât de repede ar contribui la vestejirea ta un bal ... necum 10 în timpul unui carnaval ... te-ar prăpădi ...

În grădina casei tale, cu gândul la florile suave, lucrând pentru tine ce-e bun, cântând — fluturii amețiti de parfum și armonie să stee din sborul lor sburdalnic, să asculte glasul tei duios și tu privindu-i cum sburdă pe lângă vre-un bobocel de trandafir, să 'nvești de la ei și florii taina iubirei curate, neprihănite.

Căci fluturii doar sărută florile frumoșe și dulce fără a le smulge de la tulpină, cum ar face donjuanii de la baluri aninându-le la botonieră spre a ameți cu ele atâtea ușurate victime!

Să nu știi cum este începutul iubirei lumești, să nu știi ce fac celelalte fete de o vîrstă cu tine și cum își șoptesc înde-ele, când ved vre-un fante ce le aruncă ochiri pătimașe, ori cuvinte de care silite roșesc ...

Să nu știi că una iubește în același timp o droaie de fanți ale căror șoapte amoroase, când sînt audite de la unu, uită pe ceilalți ...

Să nu-ți fie cunoscut stilul iubirei cu ah-urile lui chilometrice și nici amețită de atâtea declama-

țiuni sarbède să-ți plimbi ochii printre rînduri, căutând adevărul lor înțeles.

Eu te voi naivă, bună, silitoare, credincioasă și cu sufletul plin de speranță.

— Inima-ți să nu ascundă viclenie, în ochii tei să nu 'ntelnese umbră de reutate.

Odată, copile ca tine înfloriau în casa ori cărei familii oneste, respândind parfum, bunătate și lumină în giurul lor.

Astăzi au devenit niște minuni rare, cari nu se mai găsesc lesne pe fie unde.

De ai fi așa, voiți începe de acum a-ți înălța templul pe frontespiciul căruia voiți săpă în marmură: „ideal“.

Toate gândurile mele dulci se îndreaptă spre tine cu smerenie și iubire.

Iunie 7 189 -

Kama.

Abia sfârși el scrisoarea și Antigona din serioasă până aici, luă un aer plin de umor și în cele din urmă isbucni în rîs din care se nuanță ironia-i fină.

Kama o cunoșcea în de-ajuns că în fond are un suflet ales, de aceea fără să se descurajeze de atitudinea ei neobicinuită, o rugă să se explice:

— De ce riști Antigona?

— Sermane visător, reluă dînsa. Dacă ai fost sincer și serios în momentul când sfătuiași pe Psycheea în chipul precum afirmi în scrisoare și dacă și acum continui a persista în ideile dtale, eu te plîng.

— Cum? a întreat-o mirat.

„Dvoastre puteți concepe în alt sens idealul „visionarilor“? În cazul afirmativ, sensul vostru n'are înțeles pentru noi; atunci lăsați-ne să trăim cu gândul în trecut, căci de vreme ce în sinul lui repausează cea ce azi vedem că nu e, ni-i drag să trăim cu gândul în trecut, rămînd visionari fără să ne turbure rîsul vostru sarcastic.

În fine, a rugat-o să-i explice înțelesul vorbeii din urmă: „te plîng“.

— Firește te plîng, urmă ea.

„În ce timp și în care parte a lumii trăiești dta? ca să-ți închipui că vei găsi prototipul ideal — înzestrată cu harurile de care pomenesci în scrisoarea ta către Psycheea. — Permite-mi să-ți observ: trăim într'o epocă pe care aș boteză-o incarnațiunea materiei. Pretinzi de la noi naivitate, bunătate, silință, credință, speranță și mai știu eu ce pretenții de altmîntrelea destul de modeste, dar de unde vrei să le găsești în sufletul nostru, dacă nu ni s'au încredințat de cei ce ne-au crescut și format spre admirare numai încât privește exteriorul doar ... Dar dacă găteala ar avea drept țintă admirațiunea numai și atât: aceasta tot ar fi un merit al educației noastre îngrijite și alese, dar ia luați seama mai bine la valurile volanelor mătăsoase de sub cutele foilor noastre pe cari avem grijă totdeauna a le ținea vîrtos prinse cu degetele mînuțelor noastre în favoarea celor dintîi; apoi plimbați-ve ochii la talie: — așa-i că v'ați gândit imediat să ne încingeți cu un cerc de oțel în loc de ori ce alt colan „a la fata lui Gazi Osman“ al cărei mijlocel e mai mare în circumferință? dar ia priviți sinii noștri semi decoltați, coafura părului nostru care ve amintește de balonul lui André ... toate aceste oare numai admirațiune stîr-

nesc în inimile voastre său mai clar vorbind: provocațiune? ...

„Nu te miră inse, că nu vei găsi adese înăuntrul acestei podoabe artificeale, la care, să nu uităm toartele briliantine, inelele, vre-un medalion, vre-o brățară etc., căci și aceste măresc efectul artificului, că nu vei găsi zic, decât ori gol și pustiu, ori o inimă vițiată în care sentimentele frumoase au murit de mult. De unde voești naivitatea la noi, dacă pricepem rostul lumii mai bine decât voi?”

„De unde inocență, dacă voalul ei ni s'a desprins de mult de pe frunte? De unde bunătate, dacă tot prin rele am înțotat? Credința? Dar suntem prea deștepte, ca să ni se zică niște proaste de pripas ... Se vede că n'ai idee de curentul feminist! Emanciparea azi si-a găsit largă dreptate în capetele celor mai de frunte cugetători.

„Cine mai are timp de ascultat cuvintele moralistelor: „flică — îngerul familiei; soție — scutul de oțel al căsnicieii; mamă — sfântă, iubitoare de copii“ etc. Ce sens mai au toate aceste fără emancipare?”

„Când emanciparea ne suride cu libertatea ei, cu variația în iubire, cine ar mai putea mistui cuvintele nesărate ale moralistilor?”

„Curentul acesta a devenit pe nesimțite un obicei. Din 1000 una nu vei putea destinge conform dorinței dtale.

„Am multe camarade și mi-a plăcut întotdeauna să le citesc în inimă, de și pentru aceasta nu mi-a trebuit să am vre-o diplomă academică, căci între noi — secrete nu încep: ce-i pe buze și pe inimă.

„Voi să-ți atrag luarea aminte inse asupra unui lucru, de care sper să te folosești: între cinci camarade deunăzi, discutând în privința virtuții femeii și cum între ele țineam să posez ca apărătoarea virtuții, mi-am expus părerile cu o fermă convingere și am încheat: numai femeii i succumbă aceasta virtute, căreia societatea i va datoră eternă recunoștință.

„Ce crezi, camaradele mele s'au lăsat să fie învinse de argumentele pe care-mi sprijiniam principiul? Nici de cum! Păreau că erau cu toate înțelese de mai înainte; una câte una armele mele au început să fie zdrobite față de puterea curentului, care a devenit un obicei.

„O blondă, în fața căreia dta saă un alt visionar ar fi complimentat-o că e o creație de ale lui Rafael, mi-a ripostat scurt și cuprindător ... Ești o proastă, scumpa mea amică, dacă nu vrei saă nu ești în stare să te conformezi modei; e la ordinea zilei ca o fată să profite de clipele înfloririi sale pe pământ; dacă n'ar primi curtea lui X, Y, Z, acum când e vrednică de admirat, dar când i-o trece timpul, la ce folos?”

„Una dintre ele, din contra, fiind abia în primul an al căsătoriei, susținea cu tărie că, în epoca domnișoratului, o fată urmează să fie cât se poate de limitată în aventurile ei de dragoste.

„Ha, ha, ha, riseră celelalte cu ironie fină după care tot blonda ripostă: Te înțelegem, scumpa noastră, de ce umbli să te ascunzi pe după deget ... Fiind că te temi de concurența noastră ... ha, ha, ha, chihotiră toate în cor ca o grupă de gâșce vesele ... pe când măritata părea că se jenează de privirile fetelor ispititoare, dar închea:

— Nici de cum, surioară, nu m'am gândit la

nici o concurență, căci când e vorba de dragoste, poate că am mai mare experiență și știință decât voi toate, dovadă că v'am luat-o înainte; dar repet, că o fată urmează să fie prudentă și limitată în aventurile dragostei, spre ași putea deschide calea la măritiș și devenind odată femeie, ea, sub scutul bărbatului — pe care-l poate încântă întotdeauna cu mere acre, dacă e dibace și prevădătoare — poate zic, să exercite în practică visurile din trecut.

— Îți mulțumim de așa morală — țineți-o pentru tine, ziseră celelalte.

„Aceasta din urmă mai susținea — tot trăgându-și spuza pe turtă, că, a fi supus orbeșce soțului și a nu avea inimă decât numai pentru el, e un obicei ruginit, care nu se mai potrivește cu timpul civilizațiunii în care trăim. — Remășițele acestor moravuri ale epocii patriarhale se mai găsesc la femeile otomane și priviți la ele în ce stare înapoiată se găsesc.

(Va urm.)

PETRU VULCAN.



## Plugar.\*

*Cu plăvanii de la jug*

*Port în țarină m'indrul plug;*

*Dragi mi-s boii, c'împu-i drag:*

*Brazde-adânci d'a lungul trag ...*

*Umblă plugul cu doi boi,*

*Eu puii capet la nevoi;*

*Seamăn rodnicul ogor*

*Și me uit în viitor ...*

*Seamăn, ca și frații mei,*

*Am acelaș dor ca ei ...*

*Sânt plugar și sânt român*

*Și plugar voiți să român ...*

*Iar când Țara m'a chieamă,*

*Plug pe pușcă voiți schimbă*

*Și voiți trage în vrăjmaș*

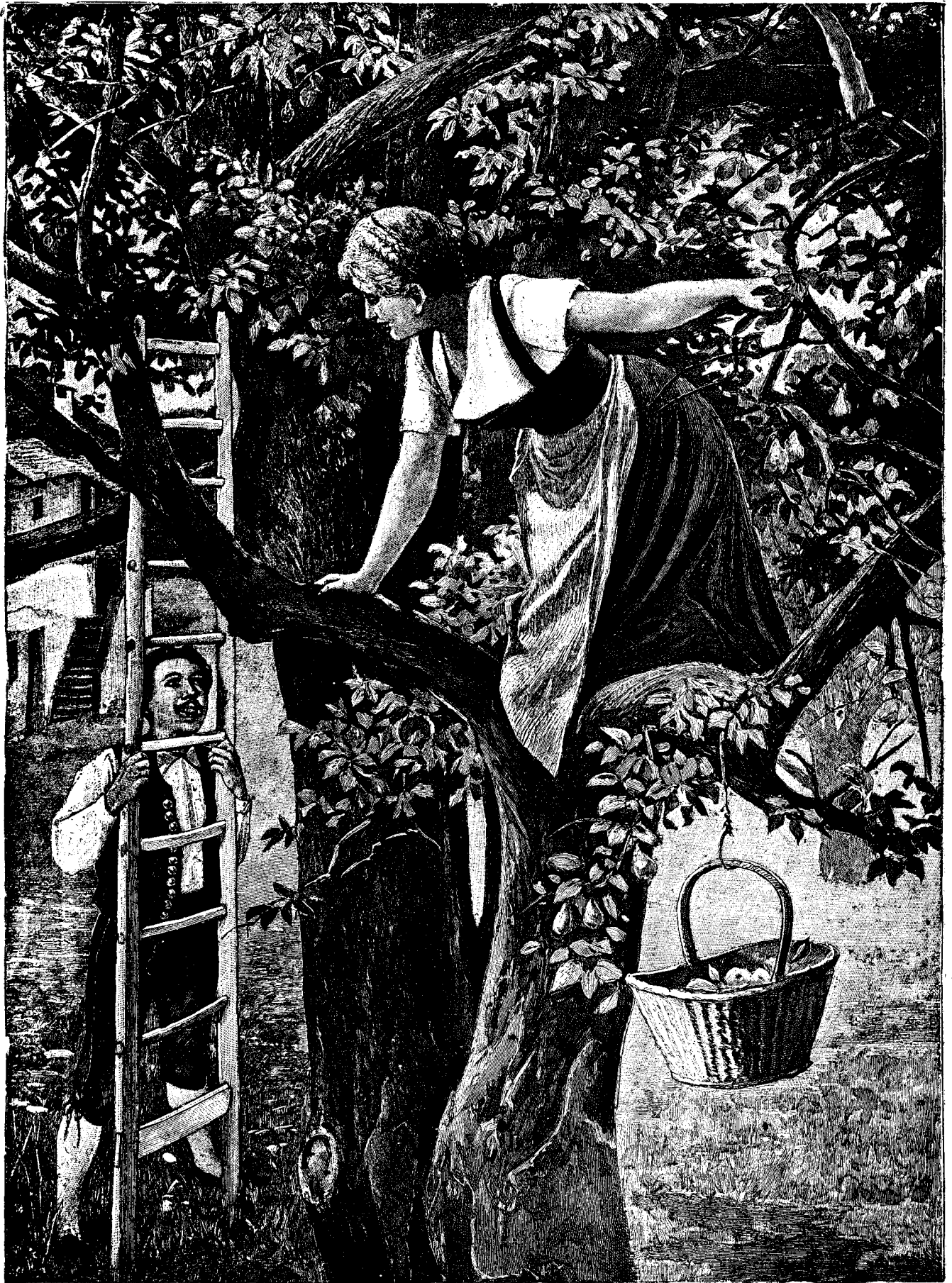
*Brazda mea de bun ostaș!*

N. RADULESCU-NIGER.

\* Aceasta poezie a fost aleasă de Maj. Sa regele Carol pentru „Orfelinatul Ferdinand“, institut de agricultură de pe moșia coroanei Zorleni din județul Tutova.

Sculptată la Viena pe o placă mare de marmoră, se află acum pusă, din ordinul Maj. Sale, în sala cea mare a Orfelinatului; iar distinsul compositor Enescu, va face muzica, spre a servi ca imn al orfelinatului. Dl Enescu a spus că lucrează la muzica acestei poezii.





C U L E S D E M E R E .

## C ă s ă t o r i a .

Căsătoria e o instituțiune care ridică pe bărbat și pe femei d'asupra sensualismului, de oare ce se bazează sau cel puțin ar trebui să se bazeze pe iubire și stimă reciprocă, și are de scop ajutorul mutual — mutuum adiutorium — și sacrificiul de sine pentru binele celui alt.

Căsătoria mai are de obiect procrearea, creșterea copiilor, căci familia e fundamentul statului.

Formele de căsătorie sânt foarte numeroase și în unele locuri ciudate. Astfel la Mahometani legea consfințește poligamia. Aceasta se practică, înse, mai rar decât s'ar putea crede, atât din cauza sărăciei claselor de mijloc și de jos, cât și din cauza lipsei de femei suficiente. Dar și în poligamie, unde pare a domni cea mai mare libertate în alegere, — cel puțin pentru bărbat — există oare-cari restricțiuni cari trebuie observate. Așá, în Turcia un bărbat nu se poate însurá cu muma sa sau cu vre-una dintre celelalte neveste ale tatălui său, cu sora, fiica sa, cu soacră-sa sau cu fiica sa vitrigă — e posibil ca soacrele să se bucare de o reputație mai bună decât cele de la noi, de oare-ce s'a simțit nevoe de o asemenea lege.

La Chinezi femeia se cumpără; ea trăește retrasă de tot, cu atât mai puțin cu cât piciorușele ei schimonosite nu-i permit să umble mult și după moartea bărbatului ea poate fi vândută ca roabă de către moștenitorul acestuia.

Dintre popoarele vechi, la Babilonieni există poligamia și fetele se vindeau, când ajungeau la vârsta nubilă, în piață, prin licitație.

La Mezi, ni se spune că se practică tocmai contrariul, adică poliandria.

La Persi, încă de pe timpul lui Zoroastru, s'a introdus monogamia. Se făcea excepție, înse, la această regulă pentru bărbații femeilor cari nu născuseră copii și cărora li se dădea voie să ia și o a doua nevastă, cu învoirea, înse, a celei dintâi. Popor galant — mult mai galant decât popoarele noastre moderne!

La Evrei, poligamia a fost permisă până după captivitatea babiloniană. Fiecărui pater familias îi erau permise 4 femei, dintre cari două neveste proprii zise și două sclave. Divorțul, înse, erá ușor, și cum e greu de multe ori a te învoi, și a trăi în armonie cu o singură femeie, necum cu patru, găsese că așá chiar trebuia să fie.

Spartanii, popor eminent practic, resboinic și patriotic, consideraú căsătoria ca mijlocul cel mai bun de a da statului soldați sănătoși și voinici. De acea la ei se pedepsiá cu cele mai aspre pedepse agamia caú celibatul și opsigamia sau căsătoria târzie.

Îată, o măsură care s'ar introduce poate și la noi dacă legile s'ar face de femei și mai ales de fetele bătrâne. La Spartani, înse, se mai pedepsiá și kiki-gamia sau căsătoriile nepotrivite, măsură minunată, care, dacă ar există și în societatea noastră modernă, ar face pe mulți tineri și pe multe fete să deschidă mai bine ochii înainte de a se căsători și ar evită multe casuri amare atât pentru soții nepotriviti, cât și pentru copiii născuți din căsătoria lor.

Atât de departe mergeau, înse, Spartanii cu devotamentul lor, când erá vorba de creșterea și prosperitatea statului, încât admiteau ca, în lipsa prelungită a bărbaților lor, femeile să trăiasă, ca și

în căsătorie, cu tinerii cari se deosebiau prin frumusețea și puterea lor trupească. Copiii resultați din aceste legături purtau numele de parthenii și se creșteau cu cheltuiala statului.

Că Romanii consideraú și ei familia și prin urmare căsătoria ca fundamentul statului, rezultă din faptul că există la ei o lege care pedepsiá pe celibatari și alta care conferia anume drepturi familiilor cu mulți copii — jus liberorum.

La unele popoare germane vedușele nu se mai puteau remărita.

Pe coasta Malabară, în Tibet și în unele localități din Himalaya există și azi poliandria, iar Mormonii din Statele-Unite, de și creștini și civilizați, practică poligamia.

În căsătoriile morganatice, căsătorii între un cap încoronat sau un principe cu drepturi la coroană și o supusă, femeia nu poartă titlul și nu ia rangul bărbatului său și copiii isvoriți din această căsătorie nu moștenesc drepturile și titlurile tatălui lor. Până la un punct, căsătoria morganatică se aseamănă cu forma de căsătorie cunoscută la Romani sub numele de concubinată.

Cu toată vechimea ei, înse, cu tot scopul ei cel salutar atât pentru căsătorii cât și pentru stat — căsătoria a mai fost definită termometrul moralității unei țări — și cu toate că e răspândită, sub diversele ei forme, pe toată suprafața globului, căsătoria a fost atacată și luată în ris pe toate tonurile de o mulțime de autori în toate timpurile de vre-o 3.000 de ani încoace! Și cum cei mai mulți, dacă nu toți, dintre cei cari au scris despre căsătorie au fost bărbați, învinovați au fost de nesuccesul acestei instituțiuni mai mult femeile. Astfel s'a zis că dacă a trăi este o artă, cea mai grea parte a acestei arte e aceea de a trăi în căsătorie.

Machiavell, celebrul autor al nu mai puțin celebrului Principe, zugrăvește pe archidiavolul Bilfagor ca venind pe pământ să se însoare și apoi, după îndeplinirea acestui act, ca refugiindu-se din nou în iad ca să scape de un infern mai spăimântător încă, gura femeii sale. Euripid, în tragediile sale, descrie femeile cu cele mai negre culori, de și scriitorul grec Artheneu spune că în societatea femeilor erá filoghinis.<sup>1</sup> Poetul și epigramatistul olandez Johannes Secundus, vorbind despre femei, zice:

„Quae mala sint hominum rebus tria maxime scire Quæris? habe paucis: femina, flamma, fretum.<sup>2</sup> Iar negalantul Nevizan: „Mulieres in ecclesia sanctæ, angeli in accessu, in domo daemones, in fenestra bubones, in porta picae, in horto caprae.<sup>3</sup>”

Celebrul matematician Leibnitz zicea că trebuie să te gândești 40 de ani înainte de a cuteză să te însori. Dar această teorie nu i-a priit, căci atunci când la vârsta de 40 de ani, după multă chibzuială, se decisese în fine să se însoare, logodnica, sau aleasa lui, se resgândi și Leibnitz remase neînsurat, liber de a mai cumpeni încă avantajile și desavantajile căsătoriei.

S'a mai zis că cea mai fericită căsătorie e a-

<sup>1</sup> Iubitor de femei.

<sup>2</sup> Cari sânt cele trei mari pericole pentru omenire.

Me întreb: Le voiți numi pe scurt: femeile, flacăra și inundațiunile.

<sup>3</sup> Femeile sânt sfinte la biserică, ingeri când te apropii de ele, demoni acasă, bufnițe la fereastră, coțofene la ușă și capre în grădină.

ceea care s'a contractat de un surd cu o mută, că în viața noastră sînt trei zile mai însemnate: aceea în care ne nașcem, aceea în care ne căsătorim, și aceea în care murim, și că în nici una dintre acestea nu ne dăm seama de ceea ce facem; că oamenii însurați își spun într'o săptămână mai multe adevăruri decît aud cei neînșurați în mai mulți ani; că însurătoarea e cea mai bună școală pentru a învăța răbdarea; că femeia ca și calendarul nu e bună decît un an. Se mai citează și următorul dialog între Chamfort și un amic al său:

*Amicul:* Te însori?

*Chamfort:* Nu.

*Amicul:* De ce?

*Chamfort:* Fiind c'ăș fi gelos.

*Amicul:* Pentru ce?

*Chamfort:* Pentru că mi-ar pune nevasta coarne.

*Amicul:* De ce crești aceasta?

*Chamfort:* Pentru că le-ăș merită.

*Amicul:* După teoria: Cornua qui fecit, ne cornua ferre recuset?<sup>1</sup>

*Chamfort:* Nu, ei fiind că 'ăș fi însurat.

S'aū mai debitat multe și pe seama constanței femeii: între altele un proverb francez zice:

„On est trompé par des beaux yeux  
„Et par les noirs et par les bleus“.

S'aū făcut jocuri de cuvinte asupra expresiunii de jumătate, care se întrebuințează în locul celei de soț sau soție, zicându-se că multe femei nu aparțin decît pe jumătate bărbatului lor. Când e vorba de bărbat, ar putea să li se aplice și denumirea de sfert, treime, sau optime, de oare-ce mulți își impart inima între mai multe femei. Un autor francez vorbind despre un bărbat gelos, zice: „Cette chimère me fait pitié de vouloir garder toute entière celle qui n'est que la moitié“. Chiar cuvîntul de nevastă vine de la rădăcina slavonă nevasta, care însemnează ea nesigură.

Ca dovadă, înse, că nici bărbatii nu sînt mai statornici în dragostea lor, se citează cazul unui francez săturat de nevastă-sa, care îi zice, cu mult sânge rece, rivalului său: „Ah, Monsieur, vous n'y etiez pas obligé!“

Tot de un francez s'a mai zis: „Le divorce est la sacrement de l'adultère“.

Dar dacă sexul feminin și căsătoria aū avut defaimatori și detractori, ele aū și apărători.

Celebrul pictor Albrecht Dürer spunea că dacă ar șei că nu sînt și femeii în raiu, el ar renunța la plăcerea de a se duce acolo. Un proverb nemțesc spune că bărbatul fără nevastă e ca o casă fără acoperiș, și că femeia fără bărbat se aseamănă cu o casă fără temelie. Francezul Bourgeois exclamă în ajunul de a se însurá:

C'en est falt, je me marie,  
Je veux vivre en Caton  
S'il est un temps pour la folie  
Il en est en pour la raison.

(Finea va urmá.)

OTTO DALBAR.

<sup>1</sup> Cine a pus coarne, trebuie să primească să le și poarte.

## Doine din popor.

**D**orule fit blestemat,  
Că pe mine m'ai mîncat,  
M'ai mîncat, și m'ai fript,  
Nu mai pot de trăit,  
De cine dorul se leagă,  
Să nu-î pară lucru șagă;  
Pe cine dorul îl muncește,  
Reu pe lume mai trăește!  
Fugi iute de la mine,  
Că mai sînt oameni pe lume;  
Fugi iute de pe prag,  
C'un cuțit în tine oiú să bag.

Din Caracal, Romanțil.)

— Cin' e streină ca mine?  
— Numai mierla diu pădure.  
— Nici mierla nu-î singurea,  
Că mai mare-un frățior,  
Pe negru privighetor,  
Mierla ouă, scoate puí,  
Și face vecinî destuî,  
Și umblă din deal în vale:  
Să crească puí mai tare.  
— Unul sboară și se duce,  
Mierla rămâne și plînge,  
Unii sboară într'o grădină,  
Mierla rămâne tot streină!

(Din Caracal, Romanățil.)

Foaie verde trei spanace,  
De-ar fi noaptea trei conace,  
M'ăș duce și m'ăș întoarce,  
Dar mi-î neaptea de-un conac,  
Și me prinde ziua 'n sat.  
N'am, mândruțo, ce să-ți fac!

(Din Caracal, Romanățil.)

Pe deal pe la cornițel,  
Merge dorul mărunțel,  
Cu dragosteu după el,  
Ah! ce minte am avut,  
I-am dat dragostea 'mprumut,  
Și acú cu ochii me uit!

(Din Slatina, Olt.)

Când eram la mama fată,  
Șcieam floarea cum se poartă,  
Dar de când m'am măritat,  
Pe sub pat o-am aruncat,  
Mila de la streinî,  
Ca gardul de mărăcinî,  
Mila de la bărbat,  
Ca parul de lemn uscat,  
Unde puí florile,  
Curg mereu bicele;  
Unde puí acele,  
Curg mereu palmele!

(Din Caracal, Romanățil.)

CHRISTIAN N. ȚAPU.



## Cărți noue.

— Raporturi prezentate Academiei Române, în sesiunea generală trecută. —

**Zaharia Boiu: Seminte din agrul lui Christos, vol. I—II. Sibiu 1898—1899.**

Ambele aceste volume cuprind cuvintări bisericești și anume: vol. I conține cuvintări pentru toate duminicile, prasnicele și serbătorile de peste an, precum și la serviciile ocazionale bisericești publice și private. Vol. I nu cuprinde înse nici o cuvintare casuală, ci numai pentru duminicile de peste tot anul, începând cu sf. Paști și terminând cu duminica Floriilor.

Toate cuvintările încep cu o temă, text luat din sf. Scriptură și pe care-l explică înaintea poporului, făcând și aplicațiunea pe alocurea la viața practică a creștinilor. Sunt dar, riguros vorbind, aceste cuvintări nu discursuri lucrate după regulile retorice, cu împărțiri și sub-împărțiri, cu argumentări după formele oratorice, ci simple omilii, menite a fi pronunțate în mijlocul poporului simplu spre a putea fi înțelese. Majoritatea din aceste omilii sunt destul de bine reușite, pentru că nu cuprind decât dezvoltări teoretice asupra textului cu aplicări practice. După planul ce și-a propus autorul, sunt unele mai puțin reușite, pentru că nu conțin decât foarte puține aplicări morale. Scopul omiliilor ori cuvintărilor bisericești de felul acestora este cu deosebire învățătura morală trasă din textul ce-l explică cuvintătorul și aplicată la viața reală practică a creștinilor și punerea în evidență a folosului ce ascultătorii pot trage din acea vorbire pentru viața lor. Mai aș omiliile și menirea de a combate viciile introduse în popor, obiceiurile și deprinderile rele și a-l îndemna pururea la practica virtuților religioase.

Cuvintările părintelui Zaharia Boiu îndeplinesc și răspund în mare parte condițiunilor celor dintâi, nu înse și celor de al doilea, adică combaterea viciilor, obiceiurilor rele, etc. existente în societatea de acum a creștinilor, lucru ce este, mai ales astăzi, de cea mai mare trebuință, spre a detrage poporul creștin din calea perđării pe care inconștient unii din ei umblă astăzi, ca beția, spergiurul, insultele de tot felul, indiferența religioasă.

Limba, în care sunt scrise aceste cuvintări din vol. I, este prea bine îngrijită, plăcută, cursivă și curat românească, așa că ar putea servi de model pentru ori ce predicator creștin. Este lipsită de acele frase pompoase și de reclamă; apoi descrie cu cea mai simplă și ușoară vorbire și faptele și ideile creștine ce-și propune, așa că se pot cu ușurință înțelege de tot felul de ascultători de ori-ce condițiune socială ar fi. Novisme n'am întâlnit decât foarte rare ori, și cari poate că sunt înțelese acele cuvinte în poporul transilvănean. Iată câteva: și a emis ostașii sei, pag. 234; libidinei și disfrăului bărbatului,

pag. 239; și eră demandată Evreilor, pag. 241; și de trei ori a fost reieptat și rușinat, pag. 245; ba le îmmulțese și le potentează, pag. 245., etc.

De felul acestora mai sunt și altele, dar cari ușor se pot înțelege din context de ascultători. A-supra întinderii omiliilor nimic de dorit; sunt destul de potrivite spre a nu îngreuiă nici pe ascultători prin lungimea lor și nici a grăbi pe preot în sf. altar, când predica are loc în timpul chenicului, ca de obicei.

În vol. II se cuprind tot omilii de felul celor din volumul I, dar numai pentru serbătorile zise împărătești și la serbările sfinților celor mai însemnați de peste an, pe care-i prăznușce sf. noastră biserică ortodoxă. La finele volumului, ca anexe, mai cuprinde și o serie de cuvinte casuale și câteva parreneze, ca la sf. Botez, la cununii, etc. Cuvintările, cu deosebire la Martiri, la ziua Crucii, sunt deplin reușite în toate privințele. Am întâlnit și în acest volum câteva novisme de felul celor din vol. I, dar cuvinte străine de loc în ambele volume. Celelalte calități sunt egale din acest volum cu cel precedent.

Astfel cartea părintelui Zaharia Boiu este o scriere în mare parte bine reușită. Dacă autorul ar fi străbătut mai adânc în obiceiurile, moravurile și relele deprinderi ale poporului nostru creștin, și ar fi analizat și combătut acele vicii, arătând ascultătorilor daunele morale și pericolele la cari se expun continuând acele vicii încă în societate, atunci lucrarea sa ar fi fost deplin reușită și ar fi făcut un mare serviciu creștinismului în genere și poporului nostru românesc în parte. Ar fi trebuit pe lângă argumentele din sf. Scriptură să fi dat un loc mai larg și argumentării extrase din mintea sănătoasă și din știința omenească, spre a convinge și mai mult pe ascultători.

Pentru aceste cuvinte, cu toate că cartea intruneșce multe calități și bune, totuș, nefiind potrivite pentru starea de acum a societății noastre creștine din regatul României, pentru că nu răspund la nevoile sale reale, nu pot s'o recomand direct spre premiare, ci o las înse la aprecierea comisiunii.

### Anexă — despre tomul III.

Vol. III din Cuvintări bisericești este o urmare a celor doue volume anterioare și o completare a cercului de cuvinte bisericești anual, de care are trebuință un servitor bisericesc în îndeplinirea oficiului său de păstor sufletesc. Cuprinde acest volum: Cuvintări bisericești la înmormântări, parastase și alte festivități funebre, cu un Ađaus de texturi biblice pentru cuvintări funebre. În special: are 42 de discursuri, dintre cari 6 sunt la pomeniri ori parastase, iar restul la înmormântări și morminte, pe cari le-a pronunțat autorul în decursul păstoriei sale spirituale. Multe din aceste discursuri, ca cel de la parastasul Asociațiunii transilvane pentru mitropolitul Andrei Șaguna (pag. 1), cel de la parastasul serbat pentru Vasile Alecsandri (pag. 29), cel de la mormântul lui Gheorghe Barițiu, sunt foarte frumoase și ca fond și ca formă, cuprindând și date istorice. Limba și în acest volum este destul de curată și românească, de și cuprinde mai multe novisme decât în celelalte doue volume anterioare, lucru ce este permis de altfel în asemenea împregiurări oratorului. Cartea este în 4<sup>o</sup> ca și celelalte doue volume și cuprinde 312 pagine de text. Urmează



apoi niște note scurte, asupra persoanelor din discursuri, biografice și la fine un adaus de texturi biblice pentru cuvintări funebre, extrase din Vechiul și Noul Testament, de la foaia 319—352, pe cari le poate utiliza cu profit ori-ce orator.

Și pentru acest volum ca și pentru celelalte me pronunț că, dacă nu-l recomand direct pentru premiare, îl las la aprecierea comisiei academice, ca o operă ce merită încurajare pentru calitățile sale literare și curățenia limbii.

C. ERBICEAN.

\*

#### D. Nanu : Nocturne. Câmpulung 1900.

Într'un volum de 218 pagini, cu grijă tipărit, sub titlul de „Nocturne“, ilustrat cu portretul autorului, dl D. Nanu prezintă Academiei spre premiare la premiul Năsturel-Herescu poeziile sale.

Aninat de școala simbolistă, care devine și mai simbolistă la porțile Orientului, defectele acestei școli i-au compromis talentul, talent pe care îl recunosc.

Poeziile sale nebuloase, neînțelese, sunt de o obositoare monotonie ; însă cetitorul — condamnat ca mine din oficiu a-l ceti — se neacășe a-l urmări cu cea mai încordată atențiune : nimic nu poate prinde. O buiguire neobosită : nici ritm, nici rime, nici măcar o construcțiune regulată în limbă. De exemplu, într'o poezie foarte scurtă de pe pagina întâia a volumului său, intitulată „Cassiopea“, cetim strofe ca aceste :

Trei alunite în obraz  
Avea fetița aceea (ce hiat!)

Odată, biruit de drag,  
Prin finul în căpițe,  
Trei sărutări am vrut să-i dau  
Pe alunite.

De ce (prin finul în căpiță) ca să scurgă sânge din buzele amantilor sărutându-se prin fin ?

Dar inversiuni ca acestea ?

Cu de marmoră castele lucitoare  
Pe repețele Letei valuri  
Când zerelor luceferi scapăt

Dar schimonosituri ca acestea ?

Treci nainte (pentru) treci înainte	
Afar	afară
Schînteia	scînteiază
Învirte	învirteșce
Tihna	tihnă
Poleie	poleieșce
Lăptă	a alăptă
Coperă	a acoperi ?

Dar compuse ca acestea ?

Vin-rubin, rozalbe ?

Dar : cavouri, slăvi ?

Dar : pustietăți albastre ? reverie îngândurată ? marmur, veșnic ? ...

Dar rima ca :

Spumii desprinde olifant Adio  
Lumiî prinde Levant ? Zio, — în  
loc de ziuă

Dar :

Arborii nu picură o frunză ?  
Portocalii își ning frunza ?  
Brațe dogoritoare  
Mână șatra ? ...

Poetul merită încurajare cu condițiune expresă a vorbi ca toată lumea, a studia limba, a respecta regulile versificațiunii, a avea idei și a se prezenta mai târziu pentru premiare.

A. NAUM.

## LITERATURĂ.

Constituirea secțiunilor Asociațiunii pentru literatură română și cultura poporului român s'a făcut în Sibiiu, duminica trecută, în sala festivă a școlii civile de fete a Asociațiunii. Prezenți au fost aproape toți cei aleși de adunarea generală de la Băile Herculane, între cari șase membri ai Academiei Române, având între sine pe octogenarul Florian Porcius, venit de la Rodna-vechie, granița Bucovinei, spre a lua parte la acest act important al vieții noastre culturale. Președintele Asociațiunii, Rds. dn I. M. Moldovan, a deschis ședința la orele 5 după mieznoapte, prin o cuvântare scurtă, la care a răspuns Iosif Vulcan accentuând însemnătatea momentului pentru progresul Asociațiunii și al culturii noastre în general și promițând tot concursul din partea membrilor aleși. S'a constatat apoi că din cei aleși dnii dr. D. P. Barcianu, Dimitrie Comșa și Grigorie Maior n'au primit alegerea ; iar dl Iosif Balan, care a primit, nu s'a prezentat. De demisiuni s'a luat act și locurile vacante se vor suplini prin alegeri noue. După aceste, secțiunile s'au constituit astfel ; secțiunea literară, președinte dr. At. M. Marienescu, vicepreședinte Iosif Vulcan, referent dr. Iosif Blaga, sediul Brașov ; secțiunea istorică, președinte Vincențiu Babeș, vicepreședinte Iosif Sterea-Șuluțiu, referent Vasile Goldiș, sediul Sibiiu ; secțiunea științelor, președinte Florian Porcius, vicepreședinte dr. George Vuia, referent Arseniu Vlaicu, sediul Rodna-vechie ; secțiunea școlară, președinte dr. Vasile Hossu, vicepreședinte Grigore Pletos, referent dr. I. Stroia, sediul Blaș ; secțiunea economică, președinte Parteniu Cosma, (vicepreședinte se va alege mai târziu, fiind un loc vacant), referent dr. Ioan Mihu, sediul Sibiiu. Discutându-se apoi chestiunea publicării organului literar al Asociațiunii, s'a primit propunerea dlui Virgil Onițiu, ca secțiunea literară să fie însărcinată cu presintarea unui proiect despre modalitățile de editare a organului Asociațiunii și proiectul să se presinte în proxima ședință plenară a secțiunilor ; iar până atunci organul Asociațiunii să continue a apărea în forma sa actuală. Prim-secretarul dr. Cornel Diaconovich s'a însărcinat a face un regulament pentru desbaterile interne ale ședințelor plenare. În fine Iosif Vulcan, semnând că în secțiunea literară are să facă propunerea ca numirea de „membru corespondent“ al membrilor secțiunilor să

se modifice, ștergându-se cuvântul „corespondent“, titlu ce ar fi să se dea altei categorii de membrii pe cari i-ar mai alege și recomandă secțiunile, — roagă biuroul ca de ocamdată să nu tipărească diplomele membrilor. Propunerea, spriginită și de dl Virgil Onițiu, se primește. Și cu aceasta ședința de constituire s'a închis.

**Distincțiuni științifice.** *Dl Toma Ionescu*, distinsul medic și profesor la universitatea din București, a fost ales în comitetul internațional de 6, spre a decerne premiul de fiziologie și medicină instituit de celebrul inginer norvegian Alfred Nobel. — *Dl Sim. Fl. Marian*, profesor gimnazial din Suceava și membru al Academiei Române, a fost numit de către comisiunea centrală pentru arte și monumente istorice, membru corespondent al aceleia.

**„Das Litterarische Echo“ despre mișcarea literară română.** În broșura din 1 octombrie, revista „Das litterarische Echo“ din Berlin publică o scrisoare de Georg Adam despre mișcarea literară română din timpul din urmă. Spune că la 4 septembrie s'a serbat aniversarea a zecea a morții lui Alexandri. Dacă ar fi fost mai exact, dl Adam ar fi trebuit să accentueze că aniversarea aceasta s'a serbat în mod nedemn de poetul nostru, că Academia Română n'a făcut nimic, că totul ar fi trecut neobservat, dacă „Familia“ n'ar fi scos un numer comemorativ, de care dl Adam nici nu amintește. Dsa spune, foarte corect, că Alexandri a fost cel mai mare poet național al Românilor, care a stat sub influința romanitismului francez; lira sa înse prin splendoarea limbei și prin gingășia impresiunilor s'a inspirat de poezia populară. Lucrările sale dramatice se mai susțin pe scenă, de și nu mai corespund cerințelor moderne. Relevă interesantele amintiri din viața lui Eminescu, de dl N. Petra-Petrescu, publicate în „Familia“ (nr. 1—2 an. c.) Vorbește despre publicațiunea festivă „Lui Titu Maiorescu“, scoasă la lumină din incidentul aniversării sale de 60 ani. Se ocupă de Societatea pentru fond de teatru român, care astă-vară ș-a ținut adunarea generală în Abrud și al cărei organ este „Familia“. Spune că societatea are 300 de membrii, avere de 280.000 coroane, publică o bibliotecă teatrală pentru diletanți, că aceștia au dat anul trecut 71 de reprezentații, jucând în deosebi piese de V. Alexandri și Iosif Vulcan, accentuând că jumătate din diletanți se compune din țărani. Din produsele mai noue ale literaturii române, amintește volumul „Clike de liniște“ de Al. Vlahuță, care de asta-dată intră în popor și vrea să se elibereze de pesimismul său subiectiv de mai nainte; „Poesii noue“ de Duiliu Zamfirescu, care se presintă ca meșter al formei, părăsind liniștea de mai nainte și intrând în lupta vieții; „Valuri“ de Radu D. Rosetti, aparțin lirei egoistice-pessimiste; „Poesii populare despre Avram Iancu“ culese de Sim. Fl. Marian; „Poeti și artiști“ de Nicolae Predescu. În sfârșit serie despre „Noua revistă română“ relevând dintre colaboratorii sei pe dl Sanielevici și dintre ai „Convorbirilor literare“ pe dl Șaineanu. Încheie notând că „Familia“ a publicat traducerea piesei „Ioan Botezătorul“ de Sudermann și „Convorbiri literare“ piesa „Ghigheș și inelul său“ de Hebbel și câteva poesii de Heine.

**Premiul Statului Lazăr în 1902.** Academia Română în sesiunea sa generală din 1902 va decerne și *Premiul Statului Lazăr*, de 5000 lei, unei cărți scrise în limba română, cu conținut științific, care

se va judeca mai meritorie printre cele publicate de la 1 noiembrie 1899 până la 31 octombrie 1901, sau celei mai importante invențiuni științifice, făcute de la 1 noiembrie 1899 până la 31 octombrie 1901. Terminul depunerii la cancelaria Academiei, în 12 exemplare, a cărților propuse pentru concurs va fi până la 31 octombrie 1901.

**Călimdarul Poporului pe anul 1901** a apărut la Sibiu. Este cel dintâu călimdar ce am primit pentru anul viitor. De sigur și unul din cele mai bune. Renumele său este stabilit încă din anii trecuți. Cu plăcere vedem, că și acuma cuprinsul este potrivit clasei căreia i se adresează. Lecture instructive, originale și reproduceri, ilustrațiunile reușite, dintre cari amintim portretul lui Alexandri și al vicarului dr. Ilarion Pușcariu. Forța și de asta-dată este rubrica „Răvașul nostru“ care dă în resumat istoricul evenimentelor politice și naționale-culturale, prin cari am trecut noi Români în timp de un an. Este de dorit ca acest călimdar să intre în toate casele țăranilor noștri șciutori de carte. Prețul 20 cr. (40 fileri.)

## TEATRU.

**Teatrul Național din București.** „*Suprema forță*“, noua piesă a dlui Haralamb G. Lecca, s'a pus în studiu; totodată se fac și decoruri noue. Se crede că la sfârșitul lunii octombrie v. piesa se va putea juca. — „*Domnița Olena*“ tragedia în 5 acte a dlui Cosmovici, schimbată și prelucrată, s'a fixat pentru întâia-ora pe joi la 5/18 l. c. — „*Cămătarul*“ piesa de moravuri în 2 acte de dl Grigore Ventura, este o lucrare vechiă a autorului. Ea bicăuește unele moravuri din societatea română. Autorul a fost chemat la rampă și salutat călduros. Dintre interpreții piesei s'a distins cu deosebire dl Liciu.

**Teatrul Național din Iași** nu ș-a putut deschide stagiunea, căci patrușprezece artiști s'au retras de la repetiții și s'au pus în grevă. Causa nemulțumirii lor este plata mică ce primesc. Neremânând decât numai trei artiști, repetițiile s'au sistat. Ministerul instrucțiunii publice a delegat pe dl Ionnescu-Gion să țină o anchetă. Artiștii au decis să trimită un memoriu ministrului Arion. Totodată înse cer și ancheta, menținând greva.

## BISERICĂ ȘI ȘCOALĂ.

**Congresul național-bisericesc gr. or. în Sibiu** s'a deschis în duminica trecută. În discursul de deschidere, arhiepiscopul și mitropolitul Ioan Mețianu a constatat progresul ce a făcut biserica gr. or. română în a doua jumătate a veacului al XIX-lea. În prima jumătate a aceluia ea a fost subjugată altei ierarhii străine, în unele părți nu-i era permis a zidi biserici și școale, nu avea nici școale elementare și nici alte instituțiuni superioare de cultură, ba nici preoți și învățători cu pregătiri. Și cât de mult s'a dezvoltat vitalitatea ei în a doua jumătate a aceluiaș secol, mai ales de când prevedința divină a trimis pe Andreiș baron de Șaguna, împreună cu alți fruntași distinși. Au început a se zidi și sporii bisericile și școlile în orașe și la sate, s'au înființat institute superioare de cultură, s'au crescut preoți și învăță-

tori după cerințele timpului, s'au întemeiat în toate centrele tipografii proprii, fonduri și fundațiuni spre scopuri culturale, s'au câștigat realități în toate părțile mitropoliei, a crescut o inteligență frumoasă și zeloasă și s'a făcut întrunirea tuturor într'o mitropolie națională și autonomă. Apoi făcū un călduros apel la toți să se grupeze în giutul bisericeii, lucrând la ridicarea ei, în bună înțelegere, ținend cu tărie la frumoasele sfaturi părinteșei ale marelui Andreiū, adresate celor din giurul seū în ora morții: „Fiilor, nu ve certai, nu ve sfădiți“.

**Doue consistorii noue gr. or. române.** Aflăm din „Telegraful Român“, că consistoriul mitropolitan din Sibiiū a propus congresului național-bisericesc înființarea a doue consistorii noue și anume în Cluș și la Timișoara. La Cluș, eventual Deș, ar fi să se compună din părțile nordice ale Transilvaniei, carī sūnt prea departe de centrul actual, și în Timișoara, care ar avea să treacă cu cele 4 protopopiate din Bănat la diecesa Caransebeșului. Oradea-mare, se înțelege, rămâne în starea actuală sub jurisdicțiunea episcopiei din Arad.

**Masa studenților români din Brașov.** În anul acesta s'au primit la masa studenților români din Brașov 29 școlari; din aceștia 28 pe speșele fondului mesei studenților, iar 1 pe a 6 profesori gimnaziali, carī s'au oferit de bună voie a susține pe un școlar foarte bun și sărac. Averele întreagă a fondului se urcă la 15.969 cor. 11 fil.

**Congresul studenților din România** care trebuia să se țină în toamna aceasta la Dorohoiū, se va întruni la Bucureșci în a doua jumătate a lui octombrie.

**Ajutorarea studenților români săraci la Deș.** Direcțiunea institutului de credit și economii „Someșana“ din Deș, la propunerea dlui director executiv dr. Teodor Mihali, a votat din fondul scopurilor culturale câte 6 coroane lunar la 20 de studenți români de la gimnaziul de stat nou înființat acolo.

**Adunare de învățatori în Farcașa.** Despărțământul Ardușat-Someș al Reuniunii învățătorilor gr. cat. români din archidiaconatul Sătmarului, aparținătoare diecesei Orădii-mari, se va întruni în adunare de toamnă în comuna Farcașa la 22 octombrie st. n. sub presiul dlui Alexiu Pop paroc în Săsari, notar inv. Teodor Irimiaș, cu programă bogată. Cea mai bună lucrare se va premia cu 10 coreone.

**Adunare de învățatori în Rodna-vechie.** Reuniunea învățătorilor gr. cat. „Mariana“ din vicariatul Rodnei și protopopiatele Bistriței și Budacului român își va ținea adunarea generală în 21 și 22 octombrie n. în Rodna-vechie, sub presiul vicarului dr. Ioan Pop, secretar Clement Grivase. Cu asta ocașiune învățătorii: Silvestru Mureșianu, Teodor Bogdan, Nicolae Mihaescu, Macedon Linul, Grigoriu Romanessi și Oct. Docī vor ținea prelegeri practice și teoretice.

## C E E N O U.

**Hymen.** Dl. *Ioan Szilágyi* absolvent de teologie al diecesei de Oradea-mare și dșoara *Paulina Gitta*, fiica dlui Antoniu Gitta, paroc și protopop gr. c. în Borhid, Sătmar, ș-au șerbat cununia la 1/14 l. c. — Dl. *Victor V. Roman*, fiul regretatului Visarion Roman, funcționar la Roman, s'a logodit cu dșoara *Maria Popa*, fiica adoptivă a dlui Ioan Popa avocat în Sibiiū. — Dl. *Vasile Ona* funcționar la căile fe-

rate a statului și dșoara *Sabina Egri*, fiica dlui Augustin Egri, paroc gr. cat. în Dindileag, Sătmar, își vor serba cununia la 25 octombrie n. în Dindileag. — Dl. *Ioan Iager*, comerciant în Chiseteu și dșoara *Victoria Cloambeș*, fiica protului Iosif Cloambeș din Șușanoveț, s'au cununat. — Dl. *Eliu Micșă*, funcționar la cărțile fundare în Deș și dșoara *Anița Lemenyi* s'au cununat în 18 l. c. în Gherla. — Dl. *Valeriu P. Maior*, absolvent de teologie și dșoara *Silvia Pop*, s'au cununat în duminica trecută în Visnăde-Câmpie. — Dl. *Valeriu Vértic* și dșoara *Elisabeta Puica* s'au cununat în 7 octombrie la Mocod. — Dl. *Ioan Cotêrla* și dșoara *Sofia Popovici* s'au cununat.

**Principele Carol de 7 ani.** Principele Carol al României implinind la 3/16 octombrie vârsta de 7 ani, mitropolitul-primat și episcopii aflători în Bucureșci au mers la Sinaia, unde i-au înmănat ca dar din partea sf. Sinod al României, o carte de rugăciuni bogat legată, costând 7000 de lei.

**Un nou despărțământ al Asociațiunii.** La Vêrșeț s'a înființat un nou despărțământ al Asociațiunii. Adunarea de constituire s'a ținut de curend sub presiul dlui dr. Petru Zepeniag, ca delegat al comitetului central. S'a ales director al despărțământului dl. avocat Vladimir Spătar, iar în comitet dnii dr. Nicolae Popovici, dr. Alexandru Codarcea, Simion Șchiopu și Victor Fincu toți din Vêrșeț. Resultatul material a fost foarte frumos: s'a înseris un membru fondator dl. dr. Aureliū Novac, 5 membri pe viață și anume dnii I. M. Roșiu, dr. Petru Zepeniag, Avram Corcea, Ioan Miclea și Patriciū Ramneanțiu. S'au încasat 635 coreone.

**Serata „Casei Naționale“ în Sibiiū.** Bjaroul loteriei Casei Naționale a anunțat pentru joi, 18 l. c., o serată la „Gesellschaftshaus“. De la 8—11 avea să cânte musica militară. (Dar Reuniunea română de musică și cânt? Red.) Apoi urmă să înceapă dansul. Mai multe domnișoare, în costum național, aveau să instaleze un bufet și o cafenea. Resultatul nu-l cunoașcem încă.

**Expoziție de vite în orașul Mercurea.** În scopul de a înaintă economia de vite, „Reuniunea română de agricultura din comitatul Sibiiului“ va aranjă la 4 novembre n. 1900 în orașul Mercurea, o expoziție de vite avend a se împărți de astă-dată premii în suma de 200 coreone. Expoziția se va mărgini de astă-dată la vite cornute cu excepțiunea caprelor. Expoziția se va ținea în ziua amintită, începnd de la 10 ore înainte de ameză și până la 1 oră după ameză, când va urmă premiarea. Președintele acestei harnice Reuniunii e dl. Dem. Comșa, secretarul dl. V. Tordășianu.

**Subvențiunea teatrelor maghiare.** În budgetul Ungariei, pe anul 1901, presintat în săptămâna trecută dietei, s'au preliminar 855.000 de coreone pentru subvențiunea teatrelor maghiare, cu treizeci de de mii mai mult decât pentru 1900. Mai mare subvențiune se dă operei și Teatrului Național din Budapesta; iar trupele din provință primesc 74.000 coreone, cu 22.000 coreone mai mult decât până acuma. Teatrul din Cluș capetă 80.000 coreone.

**Exregele Milan între Români.** Milan, fostal rege al Serbiei, vine adese ori prin Bihor, cu amicul seū contele Eugen Zichy și face vânătoare în pădurile acestuia. Săptămâna trecută densus a fost cu numitul seū amic pe la Rodna unde asemenea a luat

parte la vânătoare pe moșiile lui Zichy. Din incidentul acesta o deputațiune română l-a și felicitat. Milan a început să răspundă în românește, dar apoi a întors-o pe nemțește, spunând că a uitat limba română. În duminica viitoare el și contele Zichy s'au dus la jocul popular în Sângeorgiul-român. Și minunea minunilor! Acolo Milan a uitat că nu știe românește și a conversat foarte afabil cu fimoasele țerance române. Însuș el a fotografiat jocul, apoi una câte una din cele mai frumoase și prinzându-le de bărbie, le-a dăruit câte 1—5 coroane. Iată ce farmec are frumusețea femeiască. Face și pe acela să vorbească românește, care a uitat limba asta!

**Au murit:** *Dr. Constantin Groza*, medic cercual în Gurahonț comitatul Arad, la 11 oct. n., în etate de 41 ani, jelit de soția Melania n. Poinar, de fiica Mariți și fiul Ioniță, de părintele său protopresb. Ioan Groza, de frate său Ioan Groza jun. asaser referent la consistoriul gr. or. din Oradea-mare și de alți numeroși consăngenii; — *Mihailu Blidariu*, paroc gr. or. român în Prilipeț, asesor consistorial și deputat sinodal, la 9 octombrie, în etate de 43 ani.

**Nu mai cu patru coroane** se pot câștiga 200.000 coroane. Cele mai favorabile șanse de câștig ofer losurile noiei loterii de stat aprobate de Maj. Sa, de oare-ce 18.122 de câștiguri în valoare de 418.640 coroane se sortează de odată. Câștigul principal 200.000 coroane. Garanție de stat. Fiind că aceste losuri de 4 coroane pot să se vindă repede, este de recomandat ca ele să se comandeze grabnic la naționala casă de schimb societate pe acții (Budapesta, piața Gizela, palatul Haas.) sau cel mult în 8 zile. — La institutul aici numit, se capătă și losuri de classă cu prețuri originale, observând, că acela este cel mai frecventat local de vindare în patrie, care ofere cumpărătorilor de losuri, cele mai mari garanțe și avantaje.

## DIN LUME.

**Cum se botează în China.** Printre moravurile curioase din țară și poveștile unui popor, cel mai miraculos din toate este obiceiul încă puțin cunoscut de a se da ființei masculine un „nume nou“ în fiecare fașă a vieții sale. Îndată ce se naște un fiu, părinții se țin rad de tot capul și îi dau un „număr“. Acesta este primul botez. În fașă îl chiamă A. Yan, ceea ce însemnează N 1. — A. Sans N 2, A. Luck (N 3) și așa mai departe. La etatea de șase ani, băiatul se trimite la școală și puțin mai înainte de aceasta se botează de a doua-oară dându-i-se un nume mai frumos, mai semnificativ d. e. Meritul viitor, Seriosul elegant, Cerneala veritabilă, Măslina parguită etc. Al treilea nume se dă băiatului deja mare, la căsătoria sa, al patrulea nume când intră în funcțiunea statului. Negustorul mai capătă și un al cincilea nume, și apoi la moarte se dă bărbatului și un al șaselea nume. Cu femeile, care joacă un rol inferior în Estremul-Orient, se face o procedură mai simplă. De la început lor li se dă un nume dragă-las, poetic. Până la măritișul lor li se zice Piatra prețioasă; Zarea ridătoare; Floarea aleasă; Zefir parfumat; etc. După căsătorie, reprezentantele sexului slab în împărăția cerului, se chiamă Rosă desvoltată; Iasmin înflorit; Crin înalt; Îmbrățișare intimă; Ris argințiu; etc. etc.

La congresul medicilor și naturalștilor germani care a avut loc la München în zilele de 17—23 septembrie st. n. și la care au participat peste șase

mii de medici și savanți germani, dl profesor dr. V. Babeș a făcut doue comunicări foarte importante: „Despre septicemia hemoragică“, o formă specială de infecțiune, descoperită și descrisă de dl profesor Babeș, și o altă comunicare făcută împreună cu dl dr. Vasile Sion, șeful secțiunii anatomopatologice de la institutul dlui profesor Babeș: „Asupra leziunilor constatate la pelagră, stabilind importanța afecțiunii sistemului nervos în această maladie“. La banchet, dl profesor Babeș a ridicat un toast în care a constatat influența importantă a științelor naturale și anume a spiritului științific german, precum și a metoadelor germane în progresul medicinei și a științelor din țară.

**Expoziție de femei.** La Londra s'a deschis de curând o expoziție feminină. Soția primarului Londrei a presidat ceremonia deschiderii însoțită de lordul-primar și de înalții funcționari ai orașului în mare ținută. Nimic mai curius, decât această expoziție, unde nu e întrebuită nici un bărbat. Femeile superb îmbrăcate, sunt la ghișeuri, la controluri, servesc la baluri, compun orchestre și dau diferite reprezentații în micile teatre și barace din incinta expozițiunii. Toate naționalitățile sunt reprezentate, până și frumoasele dame din Magador, din Senegal și din Australia. Tipurile naționalităților europene au fost alese pentru frumuseța lor; toate au fisionomii plăcute și vor cuceri în curând întreaga Londră.

**Un mare canal strategic.** Rusia a început în fine să construiască marele canal proiectat de mult, care să lege marea Baltică cu marea Neagră. Scopul de căpetenie al acestui canal e de domeniu strategic, prin faptul, că canalul de care vorbim, va face cu puțină concentrarea vapoarelor de război ale Rusiei pe marea Neagră, lucru de o însemnătate cu atât mai mare, cu cât vapoarele de război ale Rusiei nu pot trece Bosforul și Dardanelele. Canalul își ia începutul la Riga, port la marea Baltică, și va merge până la Dvina și Dainaburg. De aci canalul va trece prin sistemul apelor până la Berezina, pe lângă care se va prelungi până la riul Nipru care se varsă în marea Neagră. Lungimea totală a acestui canal va fi de 1870 kilometri, din care se va construi numai 200 kilometri, iar pentru restul parcursului se vor utiliza sus zisele cursuri de apă. Canalul va fi atât de mare, încât și cele mai mari vapoare de război să poată trece printr'ensul. Construcțiunea va fi terminată după un timp de 4 ani, și cheltuelile sunt socotite la suma de 400 milioane.

## Căldindarul săptămânei.

Dum. a XIX-a după Rosa lii, Ev. III. de la Luca, c. 7, gl. 2, a inv. 8

Ziua sept.	Căldindarul vechiu	Căldind. nou	Soarelé.
Duminică	8 Cuv. Pelagia	21 Ursula	6 21 4 38
Luni	9 Apost. Iacov	22 Condula	6 23 4 36
Marti	10 Mart. Eulampie	23 Severin	6 23 4 34
Mercuri	11 † Apost. Filip	24 Salome	6 26 4 32
Joi	12 MM. Prob. și Tar	25 Crispin	6 28 4 30
Vineri	13 MM. Carp. și Papol.	26 Arthur	6 30 4 28
Sămbătă	14 (†) Cuv. Parashiva	27 Sabina	8 31 4 26

**Avis.** Rugăm pe toți aceia, cari încă nu ș-au achitat abonamentele, să binevoiască a le răspunde. Cei ce nu vor să fie abonați, sunt rugați a ne înnapoiă numărul acesta, ca să sistăm expediarea.

Proprietar, redactor răspundător și editor: **IOSIF VULCAN.** (STRADA ALDÁS NR. 296. b.)

TIPOGRAFIA IOSIF LÁNG IN ORADEA-MARE.